

НАЙКРАЩА АГІТАЦІЯ

Домашня робітниця Феміда приходила в нашу квартиру зранку.

Вона прибирала кімнати, мила посуд, пражила молоко, чистила взуття.

Все це Феміда робила сумлінно і акуратно. А які смачні обіди вона варила! Всі пожильці нашої квартири були дуже задоволені з Феміди. Єдина хиба в неї була—вона дуже любила бурчати. І, звісно, якби вона бурчала на те, що сонце погано світить, або вітер сильно дме, або на ті чи ті хиби наших пожильців—ми б не заперечували. Бурчи, скільки хочеш. Он у нас водопровід уже три роки капає. Спершу, справді, було неприємно. А тепер, будь ласка, капай скільки хочеш.

Так от, якби Феміда бурчала на природу або на нас, ми залюбки терпіли б. Але Феміда бурчала на радянську владу. І від цього у нас в квартирі робилося моторошно. Всі ми службовці, у кожного з нас сім'я, у кожного з нас чистка, а тут Феміда мете кімнати і лає радянську владу. Чистить каструлі і криє.

Пробували її спиняти, та від цього ще гірше. Пробували її агітувати—не помагає.

А головне — їй заперечувати ніяк не можна, бо тоді вона відразу стає в позу і такий знімає галас, що посуд на вікнах дрижить, і ми всі теж, бо можуть почути пожильці сусідньої квартири. А ми з тими пожильцями на ножах. Ми з тими пожильцями не розмовляємо, а тільки листуємося — один на одного пишемо. Дуже ніякого ми себе почуваємо в цей момент.

Інженер з крайньої кімнати, так той зранку, коли Феміда починає бурчати проти радянської влади, відразу затикає вуха ватою. Бухгальтер Гірляндов той просто, як зачує Фемідин голос, не вмиваючись і без чаю, прямо біжить на посаду.

— Ну її к бісу, — говорить бухгалтер Гірляндов, — ще з нею тут вклепаєшся. Я, каже він, посидівши в бупрі, розумніший став. З неї нічого не візьмеш, — вона жінка літня і робітниця, а нам відповідати доведеться за її слова. От побачите, товариші! Нехай вона пропаде з своїми обідами, Я краще їх не їстиму, ніж оце все вислухувати, — говорив він і на цілий день зникав з квартири.

Пожилець із середньої кімнати, теж службовець, нерішуче радив:

— Може, її в яку, школу записати, щоб там про-світили... Можна і заплатити... Склалися б усі разом... Га?

— Вона й чути не хоче ні про яку школу. Їй тільки скажи про школу, так вона такий галас зніме...

— Може їй газету щодня читати... Міг би кожний пожилець читати по черзі газету і пояснювати: може, вона від цього стане свідоміша!

— Що ви, що ви! — накинудись ми на пожилця з середньої кімнати. — Їй газету і не показуй! Газета її дуже дратує. Хіба ви не чули, як вона каже: „Всі газети брешуть... Руки б їм поламати тим чортам, що пишуть...“

І от у цей трудний час пролунав захоплений голос пожилця з кімнати, що біля самих парадних дверей:

— А я її все таки загитую! У мене ідея є! Через два дні вона у нас забурчить іншим язиком. Поставлю її на правильну рейку. Тільки ви, — каже він нам, — не повинні втручатися.

Ми на це пристали.

І другого дня ми почули, як цей пожилець грубо сказав Феміді:

— Віднині ти в нас працюєш не вісім годин, а десять... І навіть не десять, а скільки нам буде треба!.. Зрозуміла?..

— Це чому ж так? — спитала Феміда, ще не добираючи, в чім річ.

— Це тому, що ми хазяї, а ви робітниця... не заперечувати!.. Сказано й край!.. — крикнула на неї цей пожилець і тупнув ногою. — Заховайте вихідного дня вас позбавлю! Зрозуміла? Звільните Вижену! Мовчать!

І тоді ми почули прекрасний могутній крик Феміди. Це була наша перемога. Ми раділи. Та радіє породілля, почувши перший крик немовляти.

Феміда криком кричала:

— Тепер панів немає... І щоб десять годин працювати, таких порядків за радянської влади теж немає!.. А профспілка на що? Це за старого режиму...

І пішла, і пішла, і пішла.

Ми з полегкістю зідхнули. На шпалерах заскакали золоті зайчики, і ми цілувалися, як у перші дні революції.

Переклад *В. Маньківського*

ЛЕКЦІЯ

Хвилини за десять до гудка культуповноважений промчався по цехах.

— Товариші! Підчас перерви на обід — всі до червоного кутка! Цікава лекція буде. Вперше таку ставимо.

— Знов дурниці плестиме, як той раз...

— Бий мене лиха година, що сьогодні не погано, — завзято доводив культуповноважений, — ти ось тільки піди, тебе потім і за вуха не витягнеш. Така цікава лекція, що во!.. Головне — вперше таку ставимо. Сам лектор приїде. Щоб мені провалитися на цьому місці, коли не цікава.

— А про що ж саме?

— Що, про що?

— Та лекція про що ж?

Культуповноважений незадоволено почухав потилицю і додав:

— Про що? А це невідомо про що саме. Мені покищо тільки сказати звеліли.

ПОШИЛИСЬ У ДУРНІ

У завкомі знали, що в механічному цеху робітники кінчали роботу на 10—15 хвилин до гудка.

Робітники завкому висовували всякі виріянті боротьби з ганебним явищем, але профуповноважений бідолашного цеху! вперся на своєму.

— Лишається днєзробити, — казав він, — зфотографувати порушників труддисципліни на місці, як кажуть, злочину, а тоді вмістимо їхні портрети в стінну газету.

Пропозицію прийняли. Увечері, коли з майстерні вийшли всі робітники, фотограф оглянув умивальника й те місце, де можна сховатися з фотоапаратом.

Між стіною та старими дошками, що стояли коло неї, легко було примоститися людині з фотоапаратом.

— Чудово, — міркував фотограф, визираючи з-за дощок — Саме в профіль такички можна зразу чоловіка з шість за одним разом схопити.

Другого дня хвилин за двадцять до гудка фотограф обережно проліз на місце „засідки“ і встановив апарата.

— Однак, чому не йдуть? Отуди к чортам! Чому не помітили часом, що я тут,— хвилювався фотограф, поправляючи апарат.

Час минув, але до умивальника ніхто не підходив.

— Так і є, запримітили! Не може бути, щоб з труддисципліною все було гаразд.

У цей час задзвенів дзвінок, сповіщаючи, що робота скінчилася.

— Вилазь, друже, дарма сидиш!— вигукнув до фотографа профуповноважений, що зайшов помити руки.

— Невже запримітили?— розштохвуючи дошки, промимрив фотограф.— То ж то я бачу, що після дзвінка бояться підходити до вмивальника.

— А що їм тут робити? У їх сьогодні получка, так вони ще хвилин за 15 до твого приходу помивались.

Перекл. з російської *Сніжного*.

Журн. „Ревізор“

НЕПОРОЗУМІННЯ

Представника одного заводу, що вступив у соціалістичне змагання, спитали:

— Як же у вас із соцзмаганням?

— Прекрасно,— ми викликали завод „Червона лопата“.

— Ну а далі?

— Далі ще краще: підписали з ним договір.

— А далі?

— Далі як пішло, як пішло: „Червона лопата“ викликала „Червону сокиру“, а „Червона сокира“—„Червону бочку“, а „Червона бочка“...

— Ну, добре, а все таки, як же у вас саме змагання?

— Дозвольте, я ж вам уже сказав—ми викликали „Червону лопату“, підписали з нею договір.

— А далі, далі що зроблено?

— Не розумію, чого ви хочете: далі „Червона лопата“ викликала „Червону сокиру“, а тая й собі „Червону бочку“, а тая „Червону тачку“...

— Товаришу, я ж вас питаю, як конкретно розвивалося саме змагання?

— Тьху, прости господи, я ж вам розповів:
викликали „Червону лопату“, підписали, а вона
викликала „Червону сокиру“... Куди ж ви йдете
Я ж ще не доказав: а „Червона тачка“ викли-
кала „Червону сажу“, а... Ну, як не хочете слу-
хати, не треба було й питати.

ВИХІД

...Елеткровня поширюється і от уже надходить той день, коли всі матимуть дешеве світло.

Грім оплесків покрив слова доповідача. Не плескав у долоні тільки завідувач кооперативу. Похнюпившись, вийшов він із клубу й пішов до кооперативного складу, де комірник розпаковував вчора тільки одержану партію газових ламп.

— Куди нам тепер газові лампи?— сказав завідувач. — Тут вимикачі потрібні, штепселі, а ми газових ламп призапасили. — Що тепер з ними робити?

Комірник тримав за ручку жерстяну кухенну лампу, розглядаючи її.

— З резервуарів можна кухлів наробити,— сказав він. — Верх зняти, ось вам і кухоль, і ручка готова.

— А пальник куди?

— Пальник... з пальника мій знайомий хороші дитячі цяцьки робить — „Ванька - вилізай - ка“ називається. Він замість гноту заправляє в пальник клопоть картону з мальованою пикою, і коли крутнеш хвилиника — пика вилазить.

— А гноти куди?

— Гноти... Ну, гноти можна замість стрічок на продаж пустить. Нехай гноти до кальсонів пришивають.

— А лямпове скло?

— Скло... скло залишилось тільки розбити. Поставити ці скла в тирі, нехай молодь розстрілює.

— Молодчина ти, Олексійович,— сказав завідувач.— Завжди вихід знайдеш.

Журн. „Чудак“

ЦІЛКОМ ТОЧНО

— Цікаво, ви не скажете, скільки чоловіка було на сьогоднішніх зборах?

— Зараз... Заждіть хвилинку... Петров та Григоренко грали в дамки, Синичкина з Плетневим фліртували в лівому кутку. Шурін з Вайнбергом грали в хрестики та нулики... Шість, Зайденкова спала — сім, ще хвилиночку... Навагін та Старицький грали в пінг-понг — десять, Ліфшиц в'язала панчохи — одинадцять, ще доповідач і я... Усього тринадцять чоловіка.

ГНАТКО - БУЗОТЬОР

(За фейлетоном В. Катаєва „Їздить“)

ДІЄВИ ОСОБИ :

Гнатко — ледащо-робітник.
Директор — з робітників.
Голова завкому
Секретар осередку
Робітники

Механічний цех, робітники працюють. Пісні. Гнатко виходить на підпитку, співаючи

Від суботи до суботи
Я комерцію веду.
А получку, як візьму,
До колійки всю проп'ю.
Заберу получку я,
Дев'яносто два рубля,
Проголяю дев'яносто,
А два жінці, з неї досить.

Спотикнувся і падає прямо на руки директорові, що допіру прийшов

Гнатко. Пардон, вибачте.

Директор. Зновугуляєш? Ех ти, ледащо! (Пішов)

Гнатко (по хвилі йому вслід). Чого ти бузиш?
Бузотьор! Спец! Я — ледащо? (До робітників). Я —
ледащо? Коли ти мені перед усім заводом такі

слова, (ніби я ледащо), то я тобі не уважу, я тебе ого-го! (*Підглядає*). Поїхав... Спец поїхав... їдь... їдь, їдь — я тебе доїду. (*Виходить голова завком*).

Гнатко. Товаришу завком, товаришу завком!

Голова. Ну?

Гнатко. Їздить!.. (*Валиться на завкома*).

Голова. Ху! Ти знову напився, знову не працюєш. Ой, викинуть тебе з заводу, ледащо, ой!

Гнатко. Поперше, ти мені не тикай „ой“, а по-друге, й краплиночки в роті не було. Ой! Хворий я тому, що спец їздить. „Ой“! По-друге, не на твої пив. Ти б краще за спецом дивився, бо знову у город поїхав на казьонній коняці.

Голова. Ну?

Гнатко. А дорога чижола, коняка маленька, так товарину і ухойдокать не довго.

Голова. Ой! Що тут поробиш. Хотіли машину купити та грошей не вистачає. Ой! А на коняці й дійсно вимучишся, та й часу загубиш. Ой! (*Виходить*).

Гнатко. Лавочка. Ну нічого. Я і на тебе найду управу. (*Швидко проходить секретар осередку*).

Гнатко. О! Товаришу ячейка, товаришу ячейка!

Секретар. Ну?

Гнатко (*намагається говорити дуже таємниче*). Їздить. Я, як на сторожі пролетаріату, сказав за-вкомові, а він без уніманія, а той їздить.

Секретар. Хто їздить?

Гнатко. Спец.

Секретар. Куди їздить?

Гнатко. У город. Дорога чижола, конячка маленька, так же й тварину ухойдокать не довго.

Секретар. Чудак ти Гнатко, як же йому не їздить, коли в городі правління. От він і їздить. А ти в'язнеш. (*Виходить*).

Гнатко. Так, значить, і тут лавочка. О! Скажу робкорові. (*Підходить до робітника, що працює*). Васю! Лавочка!

Робкор. Чув!

Гнатко. Спец їздить!

Робкор. Чув!

Гнатко. Дорога чижола.

Робкор. Чув!

Гнатко. Коняка маленька.

Робкор. Чув!

Гнатко. Так напиши, нехай пропечатають.

Робкор. А чому не сам. (*Береться його викинути*).

Гнатко. Так я ж ще з роду не судився, а тебе там рука, пусти ногу.

Робкор. Чоловік за ділом їздить, а ти... (*Викидає його з цеху*).

Гнатко (*повертає*). Ой... Буза. Сам у робкорі наймусь, а спеца доїду, я його доїду. (*Скидає піджак, розстелює на землю і пише*). „У газет „Харківський Пролетаріят“. Спец їздить. Дорога чижола. Коняка маленька. Так тварину й ухойдокать не довго“.

Несподівано повертається директор, стає біля Гнатка. Гнатко перелякано підводиться.

Гнатко. Кхе! (По-рабському вклоняючись, улес-
ливо). З приїздом, дорогий товариш спец. До-
рога маленька, коняка чижола — так себе і ухой-
докать можна. (Гудок).

АБОНУЄМОСЬ

Ану, з першого слова
Всім хлоп'ятам здорово.
Трудящій людині
Повсюди повага нині.
Будівельникам та металістам,
Шкіряникам та поліграфістам,
Трактористам і шоферам,
Монтерам і слюсарям,—
У кого є вуха,
Сунься ближче та слухай.
Розповів я вам одну штучку.
Дістав я ото якість получку,
Дістав і радий. Та як не радіти:
Жити ж треба, дещо купити.
Прикинув те, се, всякі витрати,
Сховав получку, та й до варстату.
Гаразд, думаю, розміркую все вдома.
І підходить до мене хлопчина з завкому
Чекай, каже, дядю,— діла небагато:
Оце треба вносити передплату,
Першим ділом передплата на „Робітничу газету“
Газета ж — культури неодмінна прикмета.
Треба інколи й посміятись од серця

Як же ж лишатись без „Червоного Перцю“?
Жити, каже, тепер не можна навмання.
І записав він мене на всякі видання.
Заплатив я за все без натуги,
Коли ж, дивлюся, іде другий.
У другого теж таки до ладу все,
Аж портфель од матеріалів роздувся.
Творимо, каже, діло громадське спільно,
Гони внески до товариств добровільних.
Тільки но ми з ним усе покінчили,
Дивлюсь, нове діло:
Збирають внески кооперативні.
Ну, я вже кооператор активний
спонукати мене рації немає.
Сам я інших спонукаю.
Тільки но взявсь до роботи знову,
Хтось до мене:— Здорово!
— Драстуй, кажу, як не жартома.
Гульк, а переді мною — ціла юрма.
Хто ви, питаю,— либонь екскурсанти — студенти?
А вони до мене:
Абонементи!

Абонементи!

Абонементи!

Отут, братця, і почалося...
— Та звідки вас стільки розвелось?
Повік не забуду отого тарараму:
— Візьміть абонементу в державну драму.
Є на всякі ціни й місця.
Та чого ви дивитесь, як та вівця...

Ви самі, дружина та ваші діти
Всі мусять до нас на вистави ходити...
— Та не зробіть помилку непоправну,
Не забудьте абонуватись на оперу державну,
— А от,— іззаду хтось прогудів басом—
Поспішайте поповнити нашу касу.
Без нас вам — як біля води без мила.
Абонуйтеся на концерти Укрфілу...
Тільки відступив він, а далі — як хмара:
— Українська музкомедія з найкращим репертуаром
— Оперети холодні, гарячі й теплі:
„Енеїда за Дунаєм“, „Запорожець в пеклі“.
І посипалися на мене градом,
Мов, горіхи, різні принади.
— Ось тобі театри столичні,
Настановлення в них багатобічне:
Постановка умовнореалістична,
Оформлення футуристичне,
Музика урбаністична,
Філософія діалектично - матеріалістична,
Радуйся, глядачу, на віки - вічні!
Товаришу, стеж, не прогав момента:
Абонементи!

Абонементи!

Абонементи!

Абонементи до театру і до кіна,
Жени гроші, приятелю,
— На!
Сюди, туди плачу, вп'яте, вдесьте...
— Цирки, — кричать — теж не можна забувати...
Записався я до цирку

А гроші,—неначе в кишені дірка,
Ось-ось кінчатся й більше їх не буде.
— Хлопці, кричу, громадяни! Добрі люди!
У мене ж жінка й діти!
Не можу ж я розірватись
Або — обідати, або абонуватись?..
Порахував я останні грошенята.
— Стій,— кричить хтось,— забув оддати
Належний внесок, мій любий дядю,
За абонемент на радіо.
І взяв я, братіку, двадцятку абонементну книжку
Та й пошкандибав додомоньки пішки...
Якщо колись ізнову трапиться така історія,—
Абонуся на один сеанс — у крематорію.

III

БЮРОКРАТ

III
P. 10. 1. 1. 1. 1.

ПРО КАМ'ЯНОГО ДІЛОВОДА¹⁾

За старих часів люди не знали паперу й писали на кам'яних плитах.

То був кам'яний вік.

Тепер настав паперовий вік — люди пишуть на папері.

Однак, наука довела, що для наших канцелярських кадрів застати паперу не можна. І треба терміново шукати виходу. Ми гадаємо, вихід є. Треба знов перейти від паперу до каменю. Переваги незліченні.

Замінивши папір на камінь, ми, безперечно, скоротимо листування. Принаймні, попервах, поки в канцеляріях не призвичаються до нового матеріалу.

До того ж листування не пропадатиме. Кам'яного папірця вагою на декілька кілограмів не так то легко засунути під сукно й загубити. Скоротиться сама собою звітність. Інакше прихильники зайвої звітності і анкет можуть бути завалені, як ті фараони, що спочивають під пірамідами.

¹⁾ Допущено невеличкі зміни в тексті, щоб пристосувати оповідання до українських умов.

Вщухне пристрасть кооперативних робітників до зайвих чеків і талонів. Чи ж довго до гріха — покупці ще почнуть кидатись.

Найбюрократичніші установи виїдуть з міста кудись на пороги чи Кам'яначчину — ближче до каменярень.

Гори за малий час будуть використані й зрівняні з землею. Це теж плюс.

Горе-господарники не зможуть проривати промфінплян записаний на камені. При всякій спробі прорвати плиту трісне голова, навіть найміцніша.

Договір про соціалістичне змагання, укладений на кам'яній брилині, ляже важким каменем на серце ледарів і нехлюїв.

В побуті також відбудуться благодійні зміни.

Щезнуть, нарешті, протекційні записочки й листи. Незручно на камені бухати приховані таємниці.

Письменники і поети мимохіть притамують своє завзяття.

Відповідальні робітники візьмуться до фізичної праці. Вони будуть переносити на своїй спині многокілограмні портфелі не згірше за одеських вантажників.

Пишно розквітне житлове будівництво. Перший-ліпший громадянин зможе спорудити собі кам'яний будинок з усяких посвідок.

Одне слово, куди не глянь, заміна паперу каменем обіцяє нам величезні досягнення.

— А як же бути з газетами і з „Червоним Перцем“? — питає нетерплячий читач. — Не можна ж на камені?

М и гадаємо, що газета і „Червоний Перець“ повинні, як і раніш, друкуватися на папері. В деяких газетах і так процвітає кам'яна мова. Що ж до „Червоного Перцю“, то треба признатися: кам'яну реформу ми й вигадали на те, щоб дістати справжнього журнального паперу, який тепер споживають бюрократи.

Переклад з російської В. М.

Журн. „Чудак“

ЛИСИЦЯ Й ПЕС

Десь був пташиний трест —
Лисиця — зав,
Заступник — пес.
Пес щиро службу ніс
І не ловив він гав:
Лисиця щойно ніс
В пташник — він гав та й гав —
Зчиняв бучний скандал,
Лисичин часто хвіст
Псу в зуби попадав.
Обрид лисиці піст,
Слону прохання б'є:
„Гірке життя мое!
Заступник мій — нікуди!
Вночі всім на сміх курям
Він строїть шури-мури,
Удень все спить,
Хропить.
Ніхто ніяк не збудить.
Така погана вдача!
Я прошу іншого призначить
І з-поміж всякого звір'я
Жадала би — тхоря“.

Вагався слін, чи може, без вагання,

Та резолюція умить:

„Лисичине прохання

Задовольнить“.

А як же псові бути?

Не знаю... Ходить чутка,

Що ніби справа хутко,

А, може, й відкладуть,

Можливо десь переведуть,

Можливо, і скоротять,

Як хоче та лисиця — тьотя,

Бо слін, як кажуть, їхній родич,

Та й сперечатися не в моді.

Ну — годі.

Боюсь, що пльотка ще когось роздрочить,

Хоч правди не ховати:

В радянськiм пташнику

Іще лисиць багато.

З російської переклав С. Пилипенко

НЕСПОДІВАНА ЗУСТРІЧ

Не зважаючи на гістеричні вигудки кондукторки „Місць немає“ — невідомий громадянин спокійно ввійшов в автобус і поважно кинув: „Не хвилюйтеся, товаришко. Тут легко може вміститися ще мінімум, півтори людини“.

Я зацікавлений повернувся і... голосно скривнувши з радости, аж підскочив.

— Павло Іванович Чичиков! Господи!..

Я не помилився: це й справді був він: та сама „не то щоб товста, але й не то щоб тонка“ постать, та сама „приємність у всіх рисах обличчя“, і навіть, здається, одягнений він був в той же самий „аглицький з іскрою“ костюм, що про нього писав ще М. В. Гоголь.

— А ви, Павле Івановичу, добре збереглися, — сказав я, посадивши його на своє місце.

Чичиков задоволено посміхнувся:

— Так, я, дійсно, зберігся добре; а от, пам'ятаєте Ноздрьова. Так він, бідолаха, зберігається тільки в холодному.

— Цебто? — не зрозумів я.

— В Соловках сидить дядя. Хапнув, кажуть, вище від воєнної норми, „легка кавалерія“ візьми

та й накрий його; ну й поплив парнишка на легкому катері до арктичних країн. Російський Нобіле, так би мовити...

— А Коробочка, — запитав я, — жива ще?

Чучиков голосно зареготав.

— Мало того, що жива — активісткою зробилася. В „кружок безвірників“ записалася, ясла організувала, на другу позику індустріялізації перша в окрузі підписалася. Вчора якраз до мене приїздила: відносно облігації сумнівається. Водяних знаків, каже, не бачу. Чи, буває, не „лип у“ мені, спаси боже, підсунули.

— А Манілов тепер де?

— Тут, на півдні десь. Комунгоспом завідує. Така ж мрійна людина, як і була, сидить на східцях і фантазує. От якби, каже, нам „Лопаньстрой“ збудувати, — всім Європам носа втерли б.

— Ну, а зараз?

— А зараз і свого власного носа втерти нічим; на хустку грошей немає. Все на проекти, бачите, убухав. Ну, і сидить, значить, і мріє.

— Оце так господарник, — похитав я головою. — А що ваш Селіфан тепер поробляє.

— Про полові питання пише. Четверту вже книжку випускає.

— В якому ж дусі він їх пише?

— Та дух то в нього такий же, як і був. Пам'ятайте: „запах давно немитого тіла і погано випраної білизни“. А проте нічого — читають.

— Буває, — зідхнув я. — А цікаво знати, як там „підстрибують“ ті дві дамочки...

— А, — всміхнувся Чичиков, — знаю про кого ви кажете. Обидві вдруде повиходили заміж. Дама „приємна всіма сторонами“ — за відповідальною всіма сторонами, дама — „просто приємна“ — за „просто відповідального“.

— А генерал Бетріщев де тепер?

— За кордоном. З голоду подихає.

— Чому ж так? Невже жебрачить.

— Ще гірше, адьютанствує у Миколая Миколайовича.

— О, це фах, дійсно, малоприбутковий. Тьху, чорт, я ж не запитав вас про головне: що ви робили ввесь час?

Павло Іванович посміхнувся:

— Ви краще запитайте мене, чого я не робив. Я завідував будинком дефективних дітей, був директором підтяжечної фабрики, керував сільгоспом, випускав якутську газету, торгував гумовими виробами, ставив культурфільми...

— Ого! Ви, значить, не сиділи без діла.

— Та ні, доводилося й сидіти. Вперше п'ять місяців відсидів, вдруде — сім. Ну та все це дрібниці. А от прикро, що зараз я зовсім без роботи.

— Чому ж так? — здивувався я.

— Знову постраждав за правду. В „Правді“, замітка була. „Шкідники хлібозаготівлі“ називалася. Ну, звичайно, ревізія: як, чому, п'яте, десяте — і от... як бачите. Між іншим, мені тут виходити треба. Всього найкращого. І стиснувши мені руку, Павло Іванович Чичиков зіскочив з автобуса й зник у темряві.

В ГОСТЯХ У ЗАВА

Зав справляє іменини —
Іменини Антонини,
Жінки третьої його.
Справи всі сьогодні киньте,
Звали вас у гості, линьте
Ви до зава свого.

Травничок буде та пиво,
Оселедець, кав'яр - диво.
Дамам - кекси та кагор...
Будуть там доньки начканца,
Буде пулька, будуть танці,
Може, складемо ще й хор.

Зав цілком, цілком безпечний,
Не вельми червоний, гречний.
Любить стопку, бутерброд...
Водить з ухилами дружбу,
Любить карти, божу службу
І єврейський анекдот.

Висуванців робітничих
Він не любить... він їх кличе... (шепіт на
вухо).

Хе - хе - хе... це ж каламбур!..
Щодо рад — слівця хороші...
А проте, вас дуже прошу,
Ви ж нікому... ні мур - мур !

Як охота з нами спільно
Хоч разок зідхнути вільно,
Слід до зава вам піти,
Щоб забути п'ятилітку
Та робкорівську замітку,
Краще місця не знайти.

Тут, коли танцюють, грають,
Дніпрельстана не згадають.
Все, здебільш, — про Держспирт.
Тут цілують дамам ручки
(Єсть вельми гарненькі штучки).
І ведуть гемонський флірт.

Тут... та все казать — не місце...
Ви приходьте особисто.
Просто так, без зайвих слів.
Любо, славно — чести слово,
Наче час якийсь казковий,
І... нема більшовиків!

Переклав Олаф Кракен.

МОНОЛОГ ПРИШЛЕЦОВА

З п'єси „Постріл“

Так значить —
викрито мене.

... А рано.

От дурень. Вибачте, товариші.

Такого випадку й не пригадаю,

щоб викрутитися я не міг.

О, люди !

Чи ж мені тут

перед вами

схилитися нікчемно на коліна ?

Знайомитись мені із вами не впервину,

а порозумнішать... ви ще не змогли.

Мозків малюсіньку клітинку

дрібниця сповнила гниля.

Ваш прапор:

якнайменше працювать

і щоб все збільшувать копилку.

Ех, боягузи ! Шуму скільки !

Пігмеї !

Знизившись до вас,

я із презирства, в перший раз

сьогодні доторкнувсь горілки.

О, люди!

Вам не зрозуміть
душі великої хитання.
Ваш світ од посухи конає
і ваша слина —

це ваш ливень.

Я знаю вас. Пора давно
сказати рішуче і останнє слово.
Людського натовпу знання мені дано,
та щось от зрадило мене воно учора.
З інтелігентом сизокрилим
далеко легше всеж було.
А тут зустрів я сталь немов
й не зрозумілу зовсім силу.
Та переможу!

Люди — шваль!

Ім Пришлецов ще невідомий!
Веселощам нас вчить печаль
і вчить поразка перемогам.
Надто вже певний той старий,
що торжество його настало.
Ех, друже! Дурнів ще не мало,
а я розумний і

великий.

Існує ще, мені на щастя,
орден брехні - недбальства, сна.
Гоніте мисль!

Шкодить вона.

Навіщо запал?

Можна впасти.

На світі мусить бути плохо.

Замнем скандал цей і тепер...
Мене врятують знов папери
інструкцій важних і сліпих.
Що буде — знаю, не на хмарах...
Спочатку буде нуд і зуд,
а там — звичайно, яко кару —
мені підвищення дадуть.
Із давень так ведеться всюди.
Сьогодні я у тебе гнусь,
а завтра, тільки повернусь, —
тебе ж з посад знімать я буду.
Так краще миром і ладком
справу полагодить, без шуму.
Не всім доводишся ти кумом,
а звичай кожному знайомий.
Не згинуть, ні, мені і нині.
Знімають? Хай! Понизять? Хай!
Аджеж я наскрізь знаю, знаю
все,

чого мені треба у людині.
І злий, і добрий, чесний, злодій,
хоробрий, боязкий, розумний, пробка —
стоїть — людина —

передо мною
стоїть з просвіченою душою
і навстіж черепна коробка.
Я хочу влади.

Я б хотів
опанувать мистецтвом древнім —
грать кожним почуттям окремим
і комбінаціями почуттів.

... О, люди, люди.

Стадо, стадо!

До батога а вас привчу,
як будеш думать — буде чуть,
примушу все робить без влади.

О, маси, маси! Бидло! Тісто.

Орда дикунських баррранів.

... Згадять приємно було б дні
свого громадського дитинства.

Та обірвала мій причал

хвиля двадцятого годочка.

Я закликав: „У маси“ — й точка.

Цілком же щиро я кричав:

„У партію! За комсомолом!

Сплетіння рук. Мільйони воль.

Ура мільйонам!“

(Випиває)

Та король,

як потім виявилось, голий.

Є дур і розум. Де ж та

кляса?

Немає партії.

Як не тверди,

а є юрба лиш,

є вожді

й ведуть юрбу вони наказом.

Юрба танцює в чужу дудку.

Іде —

куди її ведуть.

В нас не багато ризикнуть,

будь власником різкої думки.
Звичайно, так воно й не вадить.
Мовчи

І йди ти за вождем.
Могутній я. Я вождь. Ідем.
... І хай не рипається стадо.
Люблю юнацтва заповіти:
Із Марксом трохи згоден я.
Соціалізм — мрія моя.
та —

хай зостанеться він краще дітям.
Так користуйся ж час од часу,
бий супротивників своїх,
не використали тебе, щоб маси —
використовуй краще

їх.
Гидкі оті буденні жаби.
Хочу весь вік вождем прожити.
Нехай упав я на одну мить —
а в перспективі світові масштаби... ¹⁾
... Потрібно що для перемоги?
До кожного знайти підход.
Ось хоч би цей

вивчає НОП,
тому —
про біблію розмови.
За фізкультуру той горою,
а цей про пляновість в роботі,
той полюбляє анекдоти,

¹⁾ З метою прикоротити надто довгий й тяжкий для естрадного читання монолог, тут викреслено 39 рядків.

та щоб із слиною та гострою.
Один кричить про індустрію,
другий жінок чужих

морочить...

Узнай всі звички, мрії, побут
і зваж всі слабості людські... ¹⁾

... Авторитет як треба збільшить —
ти підніми

маленький спір,

то щось зроби наперекір
тому, хто важний, а слабіший.

Отих, що у ділах прокисли —
не шкодить іноді лайнуть,
а цих потрібно і лякнуть,
незалежності своєї мислі.

Свій плян відстою й вперто й прямо,
бери в докладах тон судді.

Завжди цитату приведи,
повісь, звичайно, діаграму.

Держи фасон завжди „на ять“
і резолюцій май сноровку.

Зумій створить формулювання,
щоби тлумачить можна всяк
було — рядочок там, чи фразу.

Змягчи слівце, щоб суть спасти.

Зумій поправочку внести,
щоби змінити зміст одразу.

Коли брикнуться не стерпілось, —
кричи, що ти щось не розчув.

¹⁾ Викреслено 10 рядків.

А деколи покритикуй,
щоб у бюро попав за смілість.
Коли твоя кандидатура
та раптом сьомою прийшла —
нагадуй скромно про діла
і відмовляйсь розумно й хмуро.
Звичайна плітка, влучне слово
прекрасно гроблять ворогів,
особисто ж — не заінтересований.
Кричи, що нам передавали,
неначе... хтось... його... простежив...
І маєш:

принцип застережено,
і парня все ж таки провалено.
Демократія? Прошу, пані.
Заздалегідь согласувать —
І можна сміло висувать —
уже розв'язані питання.
Нащо обрізи і ножі?
Їх кумівська замінить бражка.
В обхід, слівце, дзвінок, бумажка,
мотивировка і
нажим.

І це ж легенькі лише дотики.
А що я можу ще зробити.
Да, важко ворогові жить.
Загрожує — а руки — от, короткі.
Казись, Демидов пролетар.
Аджеж і Пришлецов — сердитий.
Він поведе увесь цей світ,
тримаючи за віжки канцелярій.

Я сам собі і чорт, і сват.
Що переді мною куці Форди?
Я заявляю людям гордо:
Я бюрократ! Я бюрократ!
Я геній! Я природи чудо!
Сьогодні, може, я умру,
а завтра очі я протру
й сидить з тобою поруч буду.
Поруч сидітиму, як дома,
з тобою, що сидиш в цій залі.
Ага. Мене ви не пізнали?
Я ж ІМ'ЯРЕК, усім відомий.
Керсправа к чорту,— браво, браво!
Рахівника геть,— бий! Урра!
Дивлюся з ранку ще, дурак,
на тебе поглядом я зава.
Знімеш ще раз мене з посади —
гаразд, іще раз тебе з'їм.
Я на відношенні — без влади,
я ляжу підписом твоїм.
Буквою крикну на папері
і штампом в душу тобі вріжусь.
Запреш ворота — влізу в двері,
зачиниш двері — в вікно влізу.
Затулиш вікна — влізу в дірку.
Заб'єш дірки всі — рради бога!
Ходи є — в серце — ось дорога!
А людське серце — наче зірка.
Безсмертний я! Простір — могучий!
Переді мною даль тремтить!
О, Ім'ярек! Іди! Веди!

Там перемога неминуча.

(Кидається праворуч).

(Гонг. Світло. Перед ним стоїть Граєвський)

Прокляття. Тут нема дороги.

Не можу більше бачить вас.

(Кидається ліворуч)

(Гонг. Світло. Перед ним стоїть Кудрин).

Тремтить рука. Не держать ноги...

Але вже близько свято в нас.

(Кидається вглиб сцени)

(Гонг. Світло. Перед ним стоїть Сорокін)]

На сполох, Пришлецов, на сполох!

(Кидається ліворуч од Сорокіна)

(Гонг. Світло. Перед ним стоять Олена й Озоль).

Проб'юсь я все таки, проб'юсь.

(Кидається ліворуч)

(Гонг. Світло. Перед ним стоїть група робітників)

Скрізь ворог захопив дороги...

Чи сниться це? Я вже боюсь.

(Кидається ліворуч)

(Гонг. Світло. Перед ним стоїть Шепталов. Пришлецов падає навколяшки).

Друже, пусти! З дороги збився!

Прости мене. Прости, коханий!

Адже я був колись в пошані

й доповіді не зле робив.

Другим я можу ж іще стати.

Я помилку збагнув вповні.

(Шептало починає вагатися)

Коли я навіть винуватий —
дай строк поправиться й мені.
О, не дивися так сердито,
Типустиш? Так? Пусти, молю!

(Шепталов одходить на бік).

Ура! Дорогу вже одкрито!
Тепер я більше не схиблю!

(Кидається вперед через місце, де стояв Шепталов).

(Гонг. Світло. Перед ним стоїть Демилов, Пришлецов. Хитаються, кидається назад, опускається в знеможу на підлогу).

І скрізь вони. Біда. Біда.
Утома ноги — як зв'язала.
Пройти не можу через залю,
а там би пропустили далі.
О, ти, людино! Вовк ситий ти!
Змагатись хочеш ти зо мною?

(Вбігає Гладких).

Але не здамся я без бою.
Зумію я перемогти.

Гладких:

А чого ж ти,
пермагаючи скрізь,
спасував тут, перемогти, не зумівши?

Пришлецов:

На дурня була...
вся надія...
А дурень, дивись, порозумнішав.

Гонг.

Переклав М. Семенко.

IV

ОБИВАТЕЛЬ

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
AND
ZOOLOGY
OF THE
CITY OF BOSTON

RECEIVED
JAN 10 1891

FROM THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
AND
ZOOLOGY
OF THE
CITY OF BOSTON

IV

CONGRATULATIONS
TO THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
AND
ZOOLOGY
OF THE
CITY OF BOSTON

ON THE
RECEIPT OF THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
AND
ZOOLOGY
OF THE
CITY OF BOSTON

FROM THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
AND
ZOOLOGY
OF THE
CITY OF BOSTON

TO THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
AND
ZOOLOGY
OF THE
CITY OF BOSTON

ON THE
RECEIPT OF THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
AND
ZOOLOGY
OF THE
CITY OF BOSTON

ЗАПИСКИ ПЕРЕЛЯКАНОГО ВЩЕНТ ОБИВАТЕЛЯ

1/IX. Учора на загальних зборах секретар осередку та голова місцевкому закликали критикувати начальство. Найшли дурнів! Так би я їм і став критикувати. Мені життя не надокучило. Послухаємо, як інші критикують, а ми помовчимо! Ми ще не такі дурні, щоб критикувати начальство. Ми теж дещо розуміємо, кумекаємо. Тож-то! Найшли дурнів?

6/IX. Учора вже робилося щось неймовірне. Страшне. Удень перед очима всіх співробітників чистили нашого керівника справ. Партийця. Він при всіх людях гнувся і розповідав про свою неньку та батька. Було шкода дивитись. Мені було так ніяково, що я заплющив очі і хотів померти. Все таки знайшлися такі співробітнички, що насмілились навіть завдавати керівникові справ, партійному, ехидні питання. Це їм, так, звичайно, не минеться! Будьте певні. І правильно — не лізть із своїм позапартійним рилом у партійні ряди.

11/IX. Керівника справ вичистили. Він уже більш не керівник. Завідувача особистим столом вичистили. Він уже більше не помічник. І навіщо це? І навіщо ці руйнування й хвилювання? Було так гарно. Було так тихо й спокійно. Навіщо гнівати людей? Адже керівник і помічник і за-

відувач, по правді казати, добрі люди. Правда, вони брали хабарі, правда, вони притискували самокритику і пили гарілку, але це ж дрібниці. Вони люди молоді і не треба їх дратувати. Адже вони тепер зовсім образились. Адже вони тепер... Тяжко. Так було все добре, тихо, спокійно і враз...

15/IX. До кого підлизуватись? Я не знаю до кого підлизуватись! Вчорашній начальник сьогодні вже не начальник. Вчорашній кур'єр, сьогодні вже не кур'єр, а начальник. До кого вдатися? До кого підлабузнюватися? Добре б на цей час захворіти... Добре б упіймати якесь запалення в легенькій формі. Мрії, мрії.

16/IX. Починається чистка радянського апарату. Співробітники наші всі ходять засмучені і про всякий випадок вигукують якісь ідеологічно-витримані слова. Хай живе соціалістичне змагання! Навздогнати й випередити!.. Йолоп Допобедов визубрив на пам'ять п'ятирічку. Бризкає цифрами й незрозумілими фразами, як водограй.

23/IX. Я не бюрократ, я не підлиза, я не хабарник. Я все і ніщо. Некажіть мені сьогодні бути підлизою — слухаюсь. Накажіть мені себе спаплюжити в стінгазеті — будь ласка. Накажіть мені бути бюрократом — будь ласка. Усім буду — ким завгодно. Господи! Що вони хочуть від мене? В соціалізм вірю. В бога — не вірю. В соцзмагання вірю. — Слово чести, вірю. Вірю. В Христа не вірю, в Магомета теж не вірю. Господи, чого вони хочуть од мене?! Дайте мені спокій! Хай живе 3-я позика індустрія... Між іншим, вчора в

Ідальні м'яса й не було... І не треба, я не люблю м'яса. Я тепер не можу їсти м'яса... Ці котлети та біфштекси... Хай живе колективіза...

29/IX. Я вчора купив костюм юнгштурма і насили натяг його на свій живіт. Може, це й не личить, що літня людина, батько, так би мовити нап'яв костюм юнгштурма з ремінцями та кишеньками. Я не знаю, може, це й справді не добре. Я зовсім охрип,—я вчора сорок п'ять хвилин вигукував „ура“. Може, не слід було б кричати „ура“, а щось інше? Я не знаю. Я охрип. Попереду легка кіннота, ззаду легка кіннота. Навколо бігає легка кіннота.

3/X. Неділі не буде. Понеділка теж не буде. Нічого не буде. Буде суцільний безперервний тиждень. Я нічого не розумію. Як же так, товариші? А субота буде. І суботи не буде? Якже так, товариші,—адже я суботами завжди до лазні ходжу. Якже так? Нічого не розумію? Я нікуди не ходжу. Який вавтра день? Не знаю! І ніхто не знає. Самі декади. Неділі не буде, понеділка не буде, вівторка не буде. Нічого не буде. Буде безперервний день. Ніч касують. Замість ночі буде день. Замість дня буде ніч. Ніч. День. Ночі не буде? І давно пора! Нам не треба цих понеділків та вівторків! Вирвемо їх до щенту!.. Відмежуємось од них. Нам таких не треба... „І как одін умрем“... Я нічогісінько не розумію... Неділі не буде... І навіщо цей галас? Так усе було добре і спокійно. Дні за днями линуть...

Перекл. з рос. *Сніжний*

ОБИВАТЕЛЬСЬКЕ РАТАУ

— Ш - ш - ш...

— Ш - ш - ш...

— Тихше!

— Тихше!

— Чули?

— Що?

— Вже!

— Що вже?

— Страшенна війна буде.

— Звідки ви взяли?

— Як звідки? Усіх вчать з винтовок стріляти.

Помбухів, діловодів, машиністок, а потім полки зформують: полк помбухів, полк діловодів машиністок... територіяльна система. Кожен свою територію боронитиме.

— Так, так! От і Авіяхем заметушився.

— Новина яка є?

— Атож. Невже не чули?

— Ні.

— Ш - ш - ш...

— Ш - ш - ш..

— А що таке?

— Новий декрет.

- Декрет?
- Ага. Всім на ніч надівати протигази і в протигазах спати. Привчатися.
- Що ви говорите?
- Насправді! А ГЕПЕУ ходитиме вночі й перевірятиме, чи в масках сплять, чи ні.
- Та вони такі. Вони можуть.
- Уявляєте: моя Одарочка лежить поруч мене у протигазі. Вона і без протигазу на всіх чортів зразу, а тут ще й маска.
- Боже правий...
- Ш-ш-ша... Не кажіть цього слова. А то подумують, що ми правий ухил. Ш-ш-ш-ш...
- Ш-ш-ш-ш-ш-ш-ш-ш...
- Хліба немає.
- Ви дістали сьогодні?
- Ледве, ледве.
- Багато?
- Пул. А ви?
- Дістав. Ледве, ледве, ледве.
- Багато?
- Півтора пуда.
- Що то вже завтра буде — невідомо.
- Все пропадає...
- Так, так. Зайців нема, качок нема, десь поділися.
- Та ну?
- Еге! Мисливець один говорив... Нема.
- Значить, емігрують.
- Куди?
- А я знаю. Мо' до Румунії, мо' до Польщі.

— Не витримали, значить, режиму.
— Трудно вже й тварині доводиться.
— Як тварині, так і людині.
— Одне слово, дополітикувалися.
— Та ну?
— Накажи мене бог. Аж пальці знать! Національну політику провадять. Мовляв, усі нації рівні, для всіх націй права однакові. А що вийшло?

— Що?

— Та ви що, вчора народились? Невже не знаєте? На Кубані — РСФРР — помідори дванадцять копійок десяток, у Симферополі — Крим АССР — тринадцять копійок. У Харкові — на Україні — п'ятнадцять копійок... От вам і рівність.

— Що діється? Що робиться?

— Ого! Зробили ж он, що масла немає.

— А куди воно поділось?

— Як куди? Звісно, куди. Закордонних делегатів підмаслюють...

Так, так. Навіть у Харкові вже якась „турчанка“ електростанцією керує. Схоче — дає світло, схоче — не дає.

— Нашествіє галов і з ними двадесяті язик.

— Так, так язик. Уже і в наркомів язик розвивається, не витримують.

— Що ви говорите?

— Те, що чуєте. Парикмахер мені розказував. Брив Наркома і випадково різнув йому прищик... Кров, звісно... А нарком йому каже: ви, господин хороший, як не вмієте, то не беріться.

Бачите, господином назвав... Значить і нарккоми старі часи згадують... Мимоволі старі згадаєш, коли нові нікуди не годяться.

— Тяжкі часи...

— Походні часи...

— В оперу — походом, у драму — походом, в цирк — походом!

— Ні оддихнути тобі, ні спочити тобі.

— Ну було єдине місце, де можна душу потішити — оперета, і за неї беруться.

— Чим же вона їм не довподобилася?

— А хто зна? Хочуть, щоб Татяна Бах танцювала українською мовою.

— Ах, та за що ж боролись?

— Ну, що ми? Ми „сочувствующі“. От партейним легше, і ті вже плачуть.

— Плачуть?

— Плачуть. Монтер один розказував. У партейного електрику справляв:

— Чую, — каже, — говорить, партейний дружині:

— Октябрино, говорить, штани в мене ще нічого, а от з підштанниками хоч плач!

— Ага! Плачуть! Так-так-так! Хай поплачуть! Хай поплачуть!

— Тихше! Ша! Стіни вуха мають.

— Щоб їм позакладало...

ПЕРШИЙ ЛИСТ

„Дорогий Петю!

Повідомляю тебе про новину: через ідеологічне розходження з ЦК я вийшов з партії. Правду кажучи, з їх розходженням я ще міг би миритися, але вони нізачо не хотіли миритися з моїм, і я був змушений повернути свій партквиток. Ти, звичайно, запитаєш: а що ж тепер станеться з соціалістичним будівництвом? Їй-богу не знаю. У всякому разі, я певний, що справа з світовою революцією затягнеться без мене на багато-багато років. Ну, що ж, нехай вони в цьому обвинувачують тільки себе; я тут ні при чому.

Тепер поговоримо про діло. У зв'язку з тим, що я скоро, мабуть, покину „Тьхутрест“, твоєму дядьку навряд чи можна буде залишитись у нас. Я, звичайно, спробую перекинути його на периферію, але що з цього вийде — ручитися не можу.

Як у тебе справа з хлібозаготівлями? В мене, слава богові нічого: насушив покищо п'ять лантухів сухарів та ще один прохач з провінції обіцяв привезти подарунок три пуди „крупчатки“. Одне слово — на великдень без пасок сидіти не

будемо. Звичайно, я, як авангард і член ВКП, проти цього релігійного опіюму, але ж ти розумієш, коли цей опіюм та стоїть поруч з слив'янками, запіканками та іншими дрібнобуржуазними забобонами, то нашому братові дуже важко боротися за новий побут.

Знову ж — і жінка; ти знаєш: вона дочка благочинного і без цього ніяк не може. Крім того, якраз на жіноче свято я дав їй чесне слово комуніста, справити великдень як слід, а тому, зрозуміло, що я не можу порушити свою обіцянку і тим самим дискредитувати партію, членом якої я перебуваю ще з 1928 року. А до того ж паски ми робимо самі: жінка, значить, доглядає, а я місю.

Щодо грошей, то їх у мене „як кіт наплакав“ і зараз я дуже жалкую, що цими днями купив жінці каракулевого саку: що не кажи, а триста карбованців мені тепер не пошкодили б. А тут ще, як на те, просадив у карти 150 казенних. Одне слово, становище мое бамбукове: немає ані сантима. А вони ще обвинувачують мене „в обростанні“ — на мою ж думку, в мене, навпаки, дуже велике „похуданіє“, і вчора, наприклад, щоб відсвяткувати день янгола дружини, я був змушений однести до льомбарду нову шубу.

До речі: де зараз Вірка Шубіна? Як вона почуває себе після аборту? Як побачиш, скажи, щоб не приїздила: влаштувати її ні в якому разі не можу — сам з першого квітня буду безробітний.

Ти уявляєш, Петю: я, старий максист і енгельсист — буду безробітний...

Де тут логіка? Де справедливість? Де пролетарський підхід?

Бідна, бідна революція!

З колишнім компривітом максист -

одиночка *І. П.*

ГІРКО

В нашій комунальній квартирі є такий відповідальний робітник товариш П.

Про нього, звичайно, не можна сказати, що він, приміром, інтелігент. Але, він все ж таки дещо там знає. Щось читав і дечого вчився. Отже, він цілком відповідальна за свої вчинки і вповні авторитетна людина.

Отож він минулого року оженився.

Він оженився минулого року з такою собі Верочкою. Така була, теж з нашого будинку, Верочка. Така собі взагалі панночка.

Миленька, нічого їй не закинеш, але звичайна річ, вона поступових поглядів не мала. Вона все мріяла про котикове манто, про всякі там панчішки, стрічечки, каблучки і так далі і таке інше.

І через оці свої погляди вона одягалась занадто жваво. Завсіди коротенька спідничка, капелюшок такий, шовкове пальтичко на гудзиках.

І вона губки свої страшенно мазала помадою. І з очицями своїми теж щось таке робила, якусь махінацію. Чи вона їх олівцем відтіняла. Надавала їм особливої такої гри та виразности. Так що всі чоловіки на неї задивлялись і мріяли з нею зійтись.

Звичайно, товариш П., почавши до неї залицятися, зразу зважив усі дані.

Бачить, панночка, безумовно, примітна, але, безумовно, так би мовити чи що, елемент чужий. Доведеться тут багато попрацювати, доведеться перевиховати, прищепити їй нові погляди. Щоб це була людина, а не мавпочка з бантом.

Але, думає, на те я й передовий товариш, щоб за таке тяжке діло братися.

Так ото він подумав і розлучився з своєю першою жінкою.

Розлучився з своєю першою жінкою і оженився з цією гарненькою панночкою.

Воно, звісно, багато дехто тоді усміхались, мовляв, це незручно. Не етично, чи що, йому женитися з такою занадто яскравою особою, у якої тільки й діла, щоб свою фігурку якнайкраще приоздобити.

Але він припинив усі ці поговори. Мовляв, не сумнівайтесь, любі товариші. Панночка справді, являє собою, так би мовити, дрібнобуржуазну стихію нашого будинку. Але не мине й півроку, як усе це зміниться і це буде цілком свідомий товариш, супутник трудового життя, повноправний громадянин, що в неї на першому місці будуть усякі відповідальні думки і класовий інтерес, а вже потім усе таке інше.

— Ну, кажуть йому, дивіться товаришу. Не вклепайтеся. Багато видатних діячів громадської думки загинули через те, що у них були такі дрібнобуржуазні дружини з підмазаними губками.

Він каже:

— Мені, їй-бо, смішно слухати, що ви таке говорите. Дуже прошу подивитися на мою виховну роботу через місяць.

І почав він, оженившись, виховувати цю дівчинку, почав завдавати їй усякі запитання. Почав соромити її перед лицем радянської громадськості.

Мов, навіщо ви, Верочка, губки свої мажете. І чому у вас, вибачайте, спіднички занадто коротенькі. І чому у вас ніжки. І через що оченята. І, мовляв, треба, щоб кожен був свідомим, вдумливим громадянином, не стирчав такою невідповідальною постаттю на фоні громадської думки.

Дуже, звичайно, від цього натиску панночка журилася та соромилася, але потім непомітно почала перевиховуватися.

Не довго кажучи, менше як через півроку оця панночка вельми дивно перемінилася на краще.

Вона вже не мазала свої губки. Вона пошила собі довгі сукні. Вона почала ходити з портфелем. І так далі і таке інше.

Не довго кажучи, це була виховна робота, варті вселюдного дивування.

За невеликий час пустеньку панночку він перетворив на гідного супутника свого життя, що йшов з ним попліч до намічених ідеалів.

Правда, йшли вони недовго, так щось місяців зо два чи півтора. По цьому тов. П. розлучився з нею і оженився з іншою молоденькою панночкою.

Нема чого й казати. Ця остання не була свідомо товаришка. Вона яскраво мазала собі губки. Вона носила коротенькі спіднички. І намірно дивилась на чоловіків своїми огненними очима. Але товариш П. більше вже не турбували такі великі перешкоди.

Не довго кажучи, він оженився з цією новенькою дитинкою. І почав він її перевиховувати, щоб із цієї напудрованої мавпочки зробити справжню гідну людину, що з нею буде йому пристойно поруч іти до намічених ідеалів.

А скільки часу він буде таким чином іти поруч неї,—покаже майбутнє. Треба гадати не менше, як півроку.

Одне слово, щасливо привітати „молодого“.

Гірко. Надзвичайно гірко.

Переклад з російської *К. Костенка*
Журнал „Ревізор“ № 40, 1929 р.

V

НАШ ПОБУТ

HALI GOBYA

ХИТРИЙ ЛІКАР

Жарт на 1 момент.

ДІЄВІ ОСОБИ. Лікар і симулянт.

Сцена: Лікарський кабінет.

Лікар (*входить скидає кепку, піджака, виймає з шахи панциря*). Ну, треба одягати спец-одяг... Ач, панцир угнувся... Здорово таки вчора ударив отой, що жалівся на туберкульозу в руках... (*одягає панциря, а потім поверх нього халата*) Відпускна кампанія зараз, доводиться одяг середньовічних лицарів до сучасних умов пристосовувати... Учора бачив у спортивному магазині фехтувальну маску. От штука підходяща для нашої спеціальности. На жаль, не зручно в ній працювати: вислухувати не можна (*підходить до столу*) — Ну, здається, все... тьху ти чорт (*бере в руки прес-пап'є*) Мдаа... Треба заховати. Безпечніше... (*обдивляється*). Більш, здається, нема нічого такого (*показує кулака*) виразного. Можна починати... (*кричить*) — Можна пускати!.. Савітар... (*За лаштунками під кінець монологу лікаря чути шум, крики, гамір, брязк битого скла і крик „рятуйте“*). Лікар спокійно сідає до столу).

Симулянт. Ну й трудно ж хворому, поки до того лікаря доб'єшся (*до лікаря*) Санітар? Санітара вже... нема. Що ж ти такого слабого ставиш: тільки раз вдарив, а він до землі припадає.

Лікар. В чім річ, товаришу?

Симулянт. У грудях! Хіба не бачиш як схвильовано дихаю. В грудях!

Лікар. Що саме в грудях?

Симулянт. А я знаю: мо' апендицит, мо шкарлятина. Це вже твоя справа (*роздягається*).

Лікар. Що ви робите.

Симулянт. Та не бійся. Може, я тебе бити не буду.

Лікар. Не в тім річ. Мені треба вас записати.

Симулянт. Записуй, записуй, а я тим часом хоробу підготую.

Лікар. Де ви працюєте?

Симулянт. Завод „Червона Кишка“. Кишки вивертаю. Спец 12 розряду. Плюс 7 день прогулу.

Лікар. Так, ну добре. Зараз я вас вистукаю! (*Тільки не торкнувся до грудей, симулянт одскакує й сміється. Боїться лоскоту*).

Лікар. Ну, ну, не бійтесь.

Симулянт. Кого, тебе? (*підходить*) Хе-хе-хе. Субтильний ти, братишка, щоб боятись. Ну, стукай.

Лікар. Тут болить?

Симулянт. Спрашуєш, звичайно, ж болить.

Лікар. Давно?

Симулянт. Пиши... з 1905 року

Лікар. А тут болить?

Симулянт. Та скрізь болить. Всі галузі по-
псовані.

Лікар. Ну добре. Дихайте... Ще раз... Ще
так. Ану ще раз так... так... Не дихайте.

Симулянт. Що ти мені дихати не даєш на
13-му році революції?

Лікар. Не хвилюйтесь. Це потрібно для науки.

Симулянт. Ну хіба що. Для науки я, браток,
раз мікроскопа краденого в університет продав.
Я науку розумію.

Лікар. Дуже приємно. Роззявте рота.

Симулянт. Зуби? Не всі. Позаторік на збо-
рах у Феньки у дискусіях три зуби вибили.

Лікар. Покажи язик!

Симулянт. І язик болить. Не можу правиль-
но висловлюватись. Хочеш слово сказати, а виска-
кує лайка. Ревматизм чи що.

Лікар. Мг... А очі?

Симулянт. Може, скажеш, очі здорові. Та от,
наприклад, і досі не розберу тебе по голосу, чи
ти мужчина чи може жінчина врач. Очі болять.

Лікар. Ану, прочитайте, що там написано
(показує на пляката — „Не пийте сирої води“).

Симулянт. Не бачу. Та на таку чепуху і ди-
витись не хочу. Подумаєш „не пийте сирої води“.
Тьху!

Лікар. Так, так... А вуха?..

Симулянт. Не чую навіть заводського гудка,
ніколи не чую. Через ту глухоту завжди на ро-
боту спізнююсь.

Лікар. Ага... А руки як у вас?

Симулянт. Руки *(показує кулаки)* слабі. Он насили чергу розштовхав поки сюди добився. А твого санітара вдарив, а він ще диха, хворі руки. Скандал...

Лікар. З руками дійсно зле... Ну, а ноги?

Симулянт. І не говори. Я за них тільки штрафи плачу. Ніколи од міліції не втечеш. Трамвай ще можу догнати, а от автобуса ніколи. Палярнич. Польки танцюю, а чечотки вибити з такими ногами ну ніяк. Дівчата всі одказалися. Погані ноги.

Лікар. І ноги у вас тає... Горілку п'єте?

Симулянт. П'ю. Правду говорю. Не віриш. Йй-бо, п'ю. От тільки закусовать мені не можна. Не закусюю.

Лікар. Чому?

Симулянт. Не можна: катар.

Лікар. Звідки ви знаєте?

Симулянт. Один знайомий фершал казав, що у мене катар дванадцятиверсної кишки.

Лікар. Ну, ляжте.

Симулянт *(лягає на канапу)*.

Лікар *(мацає живіт)*.

Симулянт *(кричить на все горло)*. Ой! Туди не лізь, бо там у мене є гризь.

Лікар. Грижа.

Симулянт. Ага. В сімнадцятому році буржуя з мосту скидав і підірвався. Ой! Ой!

Лікар. Чого ж ви кричите? Я ж вас не давлю.

Симулянт. А, може, хочеш придавити!

Лікар. Ну, промацаємо ще сліпу кишку.

Симулянт. Бачиш, уже кишка осліпла. Інвалід. Розруха організму.

Лікар. Ну, все. Вставайте. Одягайтесь. Дійсно. У вас з організмом погано. Маса хвороб. Лікуватись довго доведеться.

Симулянт (*радіє*). Та ну? Значить, ослободеніє?

Лікар. Ні, тут ослободеніє не допоможе. Тут доведеться й на курорт посилати...

Симулянт. Та невже? От скандал! Скільки часу прогаяв. Та коли б я знав, що я вже курортний, та я б раніш прийшов...

Лікар. Тільки от що, товаришу. Перше ніж посилати вас на курорт, вам треба зробити серйозну операцію (*виймає з шахви величезного ножа й починає гострити*).

Симулянт. Що ти робиш?..

Лікар. Готую інструмента. У вас там дванадцятиверсна кишка зіпсована, так я її зараз на сім верст одріжу...

Симулянт. Товаришу, братишечко, не треба. Може, тільки ослободеніє?

Лікар (*спокійно*). А тоді, звичайно, дамо й ослободеніє. Нус, зараз візьмемо аршина одміряти сім верст кишки.

Симулянт. Ну, хворі ноги визволяйте (*тікає*).

Лікар (*виймає з столу величезну ковбасу, одрізає шматок*). Фу, запарився з цим універсальним хворим. Треба підживитись (*кричить*) Санітар, пускайте чергового пацієнта!

ЛЮДИНУ ШКОДА

Нарешті таки видали обов'язкову постанову про питущих громадян. Трохи вкоротили їм волі.

Раніше схоче, бувало, п'яненко покататися трамваем — будь ласка, їдь собі на здоров'ячко, а їдучи посвистуй. Не хочеш трамваєш, волієш поїздом — можна й поїздом.

Одне слово, з якого хочеш транспорту користуйся, чим хочеш, тим і поганяй.

Ну, а тепер годі такої приємності. Вийшла постановочка. Розклеєна по всіх трамваях. Не давайте, мовляв, і т. д. п'яному сідати на транспорт, а то, мовляв, він може з п'яних очей під колеса потрапити. А управа потім плати.

Їй-бо, прочитаєш отакі гуманні слова — де й набереться нове завзяття до життя. Бо ж турбуються, стережуть, не пускають тебе, анциболота, під колеса падати.

І треба сказати — це не тільки канцелярська відписка, це саме життя. Щойно ми самі спостерігали, як це робиться на ділі. П'яному чоловікові нізащо не дозволили в трамваї їхати.

А він сидить і в трамваї їде. Нема чого й казати, сидить він досить тихо, нікому пики не б'є. А, звісно, видно, що п'яний. Бурмоче щось.

Руками розмахує. Совається на своєму місці. А покищо, нічого не б'є й не заміряється.

Іде він, їде, аж ось раптом купка пасажирів висловлює своє цілковите обурення.

— Раз обов'язкова постанова, кажуть, то дуже дивно бачити на транспорті отаку категорію людей.

Кондукторка говорить :

— Та хіба ж за ними надивишся. Вони сідають ніби зовсім тверезі, а потім їх на транспорті розбирає.

І підходить вона до п'яного й велить йому злазити. А то, каже, ви під колеса потрапите, а я за вас відповідати маю.

А зачепи п'яного, він зразу характер свій покаже. Так і тут.

Почав він ображатися. Заміряється. Ногами штовхатися — мовляв, не підходьте.

Та тут пасажирів натовпились і почали його дружньо осаджувати.

Дехто, звичайно, оступається :

— Та нехай, кажуть, їде. Чого там справді. Не руште його, а то й справді ви його під колеса зіпхнете.

Ну, той, хто його волочив, висловлює своє співчуття.

Отже, кажуть, п'яному чоловікові недовго й до гріха. Чого доброго й підлізе.

І давай, чим-дуж осаджувати.

Витягли його на „ганок“. Зупинили вагон. Виперли на брук.

А він кричить, бешкетує, назад преться. Нама-
тається знов на трамвай сісти. Його, звичайно,
спихають, лоскочать груди, щоб йому руки від-
чепити.

Тут, звичайно, трамвай рушає і п'яний з усіх
копитів мало не під колеса хряснув.

Та ще й упав щасливо. Ноги на волосинку від
колеса. Щеб пів вершечка — і ноги не було б.

А тут нічого. Тільки, що пику розбив. І груди
забив.

Та то пусте. Встав. Кричить як навіжений, ку-
лаками насварюється, — чого, мовляв, мало не
вбили.

Да, лихо з цими п'яними. Хіба вони думають?
Як тверезі про них не подбають, безперечно вони
зразу ж під колеса почнуть потрапляти.

От про них і турбуються, видають правила
руху, папір витрачають і так далі.

Бо людину ж шкода. Хоч і п'яниця, а все ж
таки жаль його навіки загубити.

ПСИХОЛОГІЧНА ІСТОРІЯ

Дуже цікава психологічна історія сталася на цьому тижні.

Один наш знайомий,—слюсар Василь Антонович К. (його прізвища тут не називаємо) задумав узяти розлуку з своєю дружиною.

Він прожив з нею так ото три чи чотири роки і, значить, вирішив, що вже досить... А то він, бачте, почав з нею нудьгувати. Та й так, взагалі, прохолонув до неї. Розлюбив її.

І от, значить, бере він свого приятеля Федю Т., заходить з ним по роботі до пивниці, випиває пару пива і радиться. Він розмовляє з Федькою про це поточне питання,—як йому тепер бути, чи відразу дружині сказати, так і так, мовляв, хочу взяти розлуку чи знов таки підготувати, щоб не трапилося з нею якого удару. Або, може, просто зайти до ЗАГС'у та їм доручити — нехай повідомлять, щоб самому не бачити різних міщанських сцен, голосіння і так далі.

Приятель каже:

— Та вже краще за все прийти додому й будь-що-будь, все одразу викласти. А то навіщо там зволікати і тільки себе турбувати. Іди краще

зараз й скажи. Тільки,— каже,— звичайно, справа це не легенька. Деякі жінки дуже при цьому лютують і біс їх зна, на що наважуються, або в неприємну впадають. Інші, котрі дуже відсталі, кислотою обливають. Так що,— говорить,— я тобі не дуже заздрю. Але тільки однаково треба йти. Та вже піду і я з тобою. Чекай на тебе біля дверей: про всяк випадок, коли що трапиться, то мене гукнеш.

От і пішли вони обое на квартиру.

Підходять вони до свого, цебто до слюсаревго будинку, і підіймаються сходами.

Вони підіймаються сходами, а вона вниз збігає. Вона швидко збігає вниз у своїх жовтеньких черевичках. Така собі причепурена, завита і гарненька.

Слюсар, звичайно, спинився і здивовано на неї дивиться. А вона злегка червоніє і, значить, хоче йти далі.

Слюсар питає:

— Ти, говорить,— куди?

— Я, говорить,— туди... Взагалі у своїх справах...

— В яких справах? Що в тебе за справи?

— А я, каже,— тобі не повинна відповідати.

Тут вони починають сперечатись, а вона йому каже:

— От, говорить, в чім річ, Василю Антоновичу.— Я тобі давно хотіла сказати: ти мені обрид із своїм характером й я думаю взяти з тобою розлуку.

Слюсар так і зомлів.

— Цебто як розлуку?

— А так,— каже.— Ти нудьгуєш в моєму товаристві й у мене,— каже,— з вами інтерес не великий. Я довго стримувалась про це говорити, але тепер, звичайно, рада, що сказала. Нам треба розійтися.

Слюсар її за руки хватає. Викрикує:

— А-а! От як ти. Мабуть, уже й коханця маєш.

Ти мене обплутала своєю любов'ю. Галя,— каже,— Галочко!

Його приятель Федя Т. моргає йому: дурень, мовляв, сам же ти хотів брати розлуку, а тепер назад ручку крутиш.

А слюсар викрикує:

— Галочко, подумай трішки! Не кидай!

І сам її обіймає й капелюшок з неї здіймає за руки бере.

А Федя Т. стоїть очманілий і очам своїм не вірить.

Потім Федя махнув й пішов. Про те, як закінчилася ця розмова на сходах,— невідомо. Відомо лише, що слюсар з жінкою не розлучився і, здається, й не збирається розлучатися. Навпаки, по роботі слюсар біжить прямо додому, обминаючи всі пивниці.

Як зрозуміти цей випадок? В чім тут заковика. Чому слюсар враз перемінився? Чи нема тут якого низькуватого почуття? Міщанського ухилу? Власницького почуття?

Автор, стомлений своєю літературної працею,
не може зразу розібратися. Не можна ж усе роз-
жовувати та в рот класти. А ну ж бо, попра-
цюйте самі...

Переклад з російської Л. Б.
З журналу „Ревізор“ № 9 за 1930 р.

ГВАЛТ

Біжить учора моя сусідка сходами, захекалася, як запальний кінь, волосся в неї мокре, шия вся в милі, одна нога в ботинці, а друга без ботинка (загубила) і з під спідниці висить одна трико-тажна кольсонина.

— Чого це, — питаю, — сусідонько, так вас жене? І куди вас жене? І хто, — питаю, — сусідонько, так жене? Чи не тигра ви на Сумській зустріли? А мо ж, фінінспектора?

— Нема!

— Кого нема? Чого нема?

— Цукру нема!

— Де нема?

— Ніде нема! Хліба нема й цукру нема!

— Ну, хліба, — я розумію, справді таки нема, бо у вас, — кажу, — в самої дві кімнати сухарями аж під самісіньку стелю набито, а от чому цукру нема, не розумію?

— Нема й не буде!

— А що ж сталося: зразу почали всі і вдень і вночі без перерви чай пити, чи як.

— Ой нема, позичте чувала!

— Та у вас же, я бачив сам, — аж два чували новісіньких було.

- Вже повні.
— Чим повні?
— Цукром... Ой дайте чувала!
— Чувалами, — кажу, — не зацікавлююсь, а поради дати можу.
— Ой, дайте!
— Беріть, — кажу, — найбільші пантальони, одягайте мереживо, зав'яжуйте халосі й гатіть натовпом цукор аж до талії.
— Ой, спасибі!
— Та заткніть, — кажу, — за панчошу трикотажну кальсонину, а то щоб, не дай господи, бронхіту не було.

Метонулась моя сусідка, як блискавка і хвилини через п'ять мчала назад із сестрою, з наймичкою й з братом, а за ними, крячучи, чимчикувала сусідчина мама, старезна бабуся, що виходила з хати тільки в особливо екстремних випадках. Сусідка командувала:

— Я на Ветеринарну, ти на Сумську, ти на Мироносицьку, а ви, мамочко, потихеньку до Чорноглазівської... Займайте чергу, а потім ми підб'ємо. Та не посковзніться, мамо, щоб не покалічитись... Як де горку побачите, краще сідайте на „попечку“ і їдьте.

„О, господи“, подумав я.

А потім ударило мені в голову...

Прийшов я додому, мобілізував „посімейство“, взяли рядно, взяли лопату і галопом до найбільшої купи снігу. Побігли й прожогом почали накидати в рядно сніг.

Прохожі питають:

— Що ви робите?

— Сніг беремо. З першого не буде. По картках цербкооп видаватиме.

— Та ну?

— Слово чести.

— І не кажуть же, душі треклятуці. А по 25 карбованців пай. Та не забирайте ж усього, ось я тільки подушки з наволочок витрушу.

За півгодини розібрали увесь сніг. Бились. Одній господині одірвали кусок живота, трьох з проваленими головами забрала швидка допомога, трьох дітей задавили.

Я не знаю: невже в нас нема такої лябораторії, де б можна було виробляти хоч баранячі мозки, спеціально для кооперованого населення.

Мозки ці слід видавати без ніякого обмежування, без книжок і навіть без черги.

ДІЛОВА РОБОТА

ДІЄВІ ОСОБИ

Пригнобенко — секретар комісії

Карапетьянц — пекар.

Кранкер — агент.

Канделяброва — хатня робітниця.

Занедбаний двір. Входить санітарна комісія

Здалека чути, як виспіває оперова співачка—
вправляється.

Пригнобенко. У нашому житлокоопі один-два-шість-сім-п'ять, тобто 12675 — нема ні лікарів, ні інших спеців з медичною освітою.

Карапетьянц. Ай нема.

Канделяброва. Кого?

Карапетьянц. Спеців.

Пригнобенко. А тому складено санітарну комісію, в яку ввійшов т. Кранкер...

Кранкер. З охотою. Бо я таки да, колись був санітаром. Правда, колись це було дуже вигідно, а тепер ні, але про всяк случай попрацювати можна.

Пригнобенко. Товаришка Канделяброва.

Канделяброва. Можна.

Пригнобенко. Товариш Карапетьянц.

Карапетьянц. Можна.

Канделяброва. Тільки швидше, бо в мене примус горить.

Пригнобенко. Товариші, пам'ятаймо одначе, що це громадська робота...

Карапетьянц. Понімаєм.

Канделяброва. Страсть люблю.

Пригнобенко. А тому...

Кранкер. Та що там довго розмірковувати. Пропозиція—давайте починати огляд наших „владеній“.

Пригнобенко. Вчора надійшла заява, що один з квартирантів громадянка Карапетьянц...

Карапетьянц. Што таке?

Пригнобенко. Вилила помиї на голову громадянці Орловій.

Карапетьянц. Ну?

Інші. Хи!

Пригнобенко. Хоч справа ця стосується більше до міліції (хи), але ми не повинні залишатися пасивними (хи, хи), помиї, вилиті на голову (хи), можуть спричинити всякі хвороби (хи, хи, хи), як от, скажімо, енфізему.

Карапетьянц. „Енфізему“ подумаєш. А коли Орлова називала мій жінка потаскуха? Що їй треба було зробити? І чому неодмінно починати з нашої квартири, можна і з п'ятої. Там он жильці скаржаться, що тов. Кранкер розвів собак, собаки гадять, повітря жахливе... Там не тільки „онфізем“, а ціла холера...

Кранкер. Ах, удивітельно, що це за люди? Один поганенький доберманпінчер, так їм уже

поперек горла стоїть. А коли в кухні над плитою розвішується білизна, а там вариться, ізвиніте, суп, так Кранкер мовчить, так Кранкер не пише заяв, так Кранкер...

Канделяброва. А де ж я тобі вішатиму білизну... (береться в боки). Якби я заробляла по 300 крб., може б і я віддавала білизну до пральні...

Пригнобенко (*страдально промовляє*). Киньте зводити баянс, хто скільки заробляє. Все ж таки ми громадська організація.

Канделяброва. Знаю я ваші громадські організації. Я знаю, що ви в одну дудку з Кранкером, знаю я, що ваша жінка цілі дні сидить у ванній і нікого не впускає.

Пригновенко. А ва-ва-ва-ше яке діло до нашої квартири. Порядкуйте в своїй, і взагалі у вас такий язык, що на цілий квартал вистачить (*сміх*).

Канделяброва. А ти міряв мій язык? Ах ти цихвірная душа... А хто до профспілки на арапа проліз? Ти думаєш я не знаю... А хто ручився, що Карапетьянц робочий, а в нього своя булошня на Клочківській вулиці... Шахраї!

Всі. Шахраї!

Карапетьянц. А ти докажи, де в мене булошня? Ми тебе просим — пожалуста докажи (*зчиняється метушня й крик*).

Всі. Докажи, докажи.

Канделяброва. І докажу.

Карапетьянц. Ми тебе просим докажи пожалуста.

Канделяброва. Докажу. І не те ще докажу,
І що в твоїй квартирі заховано 300 пудів муки,
теж докажу.

Всі. 300 пудів!

Карапетьянц. 300 пудів?

Канделяброва. 300!

Карапетьянц. У мене?

Канделяброва. У тебе!

Всі. 300 пудів!

Карапетьянц. Нахалка!

Канделяброва *(б'є його по обличчю)*.

Карапетьянц *(кидається на неї)*. Ми тебе
різати будем *(б'ються, крик, гармидер, співачка
вистіває фортисимо)*.

Кранкер. Мі-лі-ці-о-нер!

Пригнобенко. Товариші, що ви робите!

Кранкер *(по павзі)*. Санітарна комісія працює.

ЛІТНІЙ ПЕРЕПОЧИНОК

Звісно, запопасти власну квартирочку — це все ж таки, що там не кажіть, — міщанство.

Треба дружньо жити, колективною родиною, а не замикатися у своїй домашній фортеці.

Треба жити в комунальній квартирі. Там все на людях. Є з ким поговорити. Порадитись. Побитися.

Звісно, є свої й хиби.

Приміром, електрика дає невигоду.

Не знаєш, як розрахуватися. З кого скільки брати.

Певна річ, надалі, коли наша промисловість розгорнеться і коли Америка навшпиньках перед нами ходитиме, тоді можна буде кожному по-жилцеві в кожному кутку поставити хоч по два лічильники. І тоді нехай самі лічильники показують подану енергію. І тоді звісно, життя в наших квартирах засяє, як сонце.

Ну, а покищо справді маємо суцільну невигоду.

От, приміром, у нас дев'ять родин. Один провід. Один лічильник. Під кінець місяця треба до розрахунку готуватися. І тоді, звичайно, бувають великі непорозуміння, а іноді й бійка.

Ну, добре, ви скажете : платити з лампочки.

Ну, добре, з лампочки. Один свідомий пожи-
лець лампочку, може, на п'ять хвилин засвічує,
щоб роздягнутися чи там блоху спіймати. А ін-
ший пожилець до 12 ночі щось там жує при
світлі. І електрики гасити не хоче.

Третій найдеться такий, безперечно інтелігент,
що в книжку дивиться буквально до першої го-
дини ночі, а то й більше, не зважаючи на загальну
обстановку.

Та може ще й лампочку перекручує на яснішу.
І альгебру читає, неначе вдень.

Та ще начитавшись у своєму барлозі, може
той самий інтелігент на електричній розвильці
борщ або макарони варить. Це теж розуміти
треба.

Один у нас такий був пожилець — вантажник.
так він буквально збожеволів на цьому ґрунті.
Він спати перестав і все домагався, хто з по-
жилців ночами альгебру читає і хто на розвил-
ках продукти гріє. І не стало людини. З глузду
з'їхав.

І після того, як він з глузду з'їхав, його кімнату
запопав його родич. І от тоді й почався форми-
ний розгاردіаш.

Щомісяця в нас набігало на лічильнику, ну, не
більше як 12 карбованців. Ну, в який місяць,
ну, 13. Це, звісно, коли контролював пожилець
отой, що з глузду з'їхав. У нього контроль дуже
добре був поставлений. Він, я кажу, буквально
ночей не спав і раз-у-раз ревізію робив. То

сюди зайде, то туди. І все погрожував, що сокирою зарубає, як знайде які лишки. Ще дивно, як це інші пожильці не збожеволіли від такого життя.

Отож було на місяць не більше, як 12 карбованців.

І раптом маємо 16. Пардон! В чім річ? Це який же собака накрутив стільки? Або це розвилка, або грілка або що.

Полаялись, полаялись, але заплатили.

Через місяць маємо знову таки 16.

Котрі чесні пожильці, ті прямо кажуть:

— Не інтересно жить. Ми будемо, як падлюки, економити, а інші току не жаліють. Тоді й ми не будемо жаліти. Тоді й ми будемо розвилки запалювати й макарони варить.

Через місяць ми маємо на лічильнику 19.

Ахнули пожильці, а все ж таки заплатили. Заплатили й почали наvertати. Світла не гасять. Альгебру читають. І розвилки запалюють.

Через місяць мали 26.

І тоді почалася вакханалія.

Одне слово, коли докрутили лічильника до 38 карбованців, тоді довелось припинити енергію. Всі відмовились платити. Один тільки інтелігент благав і за провід чіплявся, та на нього не зважили. Обрізали.

Звичайно, це зробили тимчасово. Ніхто не проти електрифікації. На загальних зборах так і заявили, мовляв, ніхто не проти й згодом поклопочемося і включимося в сітку. А покищо і так

добре. Тим паче й на весну йдеться. Видно.
А там літо. Пташки співають. І світло ні до чого.
Не візерунки ж писати. Ну, а зимою, там видно
буде. Зимою може знову включимо електричну
тягу. Або контроль улаштуємо, або що.

А тим часом треба відпочити. Втомилися від
цих квартирних ділов.

ВИХІД

Хворий алькоголик лежав на ліжку й слухав, як на кухні лікар вичитував його жінці.

— Це неможливо,— обурювався лікар, нервово торгаючи окуляри,— щоб дружина та споювала свого чоловіка! Це злочин!

— Але, товаришу докторе...

— ...Ви заганяєте в нього отруту, що, розсмокчуючись в організмі, послідовно отруює найважливіші органи, порушуючи тим самим правильну виміну речовин...

Алькоголикова жінка схлипуючи витирала лице хвартухом.

— Але, товаришу докторе, я ж добра йому хотіла.

— Цебто, як добра? — здивувався лікар. — Його треба віддати на примусове лікування в диспансер, а ви...

— Так оце ж я й хочу, щоб він попав на примусове лікування в диспансер. Водила його туди, а там кажуть: „місць нема, приймаємо тільки безнадійних, а ваш чоловік ще не безнадійний“. Ну, я його з дурного розуму і почала обпоювати до безнадійности.

ПРОФЕСОР І ПОДЕННИЦЯ

Професор пив чай і переглядав вечірню газету. Його дружина наймала Ликеру Іванівну з 9-го нумера прибирати в квартирі.

— Так це ви завтра значить не прибиратимете? — спитала професорка.

— Не можу, дамочко! — сказала Ликера. — Завтра я у Мищенків підлогу митиму. Вже догворилась.

— А ви б швидше там впорались та встигли ще й до нас.

Ликера замахала руками.

— Хіба ж це можна! — вигукнула вона: — Прибирати треба до пуття, не наспіх. А коли одного дня я працюватиму в двох місцях, то це ж буде не робота, а обдурювання.

Професор, що весь час сидів мовчки, раптом зчервонів і вдарив кулаками по столу.

— Прошу без натяків! — закричав він.

З журн. „Ревізор“ № 33 за 1930 р

ПІДХІД

Швачка важко зідхнула і з ненавистю подивилася на мадам.

— Я прямо не знаю, що вам і запропонувати. Це вам не підходить, те не подобається... А може... і вона вхопилася за журнал.

— От гляньте сюди: блюза „маркіза“. Із звичайної вольти, а яке нарядне! Знову — гофре, мережка — і ціна всього двадцять п'ять карбованців.

Мадам незадоволено похитала головою.

— Ну, тоді оце, — витираючи з лоба піт, говорила швачка, — костюм „Сафо“. Коштуватиме карбованців тридцять. Голубий маркізет. Спереду — дрібненьке плісе, сзаду — воланчики, тут...

— Ах, це все не те, — нервуючись, перебила її мадам. — Це все дуже нарядно. А я б хотіла що небудь просте. Розумієте: зовсім просте. Та й як же можна інакше: мій чоловік — відповідальний робітник, незабаром — чистка, а ви — гофре, воланчики, плісе. Це ж зовсім, як то кажуть, „не співзвучне епосі“. Ну, як я у ваших воланчиках і гофре піду на відкриття робітничого клубу або ж на змичку з пролетписьменниками. Та й

назви у вас якісь... ідеологічно невитримані: „Маркіза“, „Сафо“... Це ж, розумієте, мені зовсім не личить. А головне — дуже нарядно. У нас бувають партійці.

— А - а ! — радісно скрикнула швачка. — Тепер я вас розумію: вам потрібен костюм з підходом. Господи! Чого ж ви раніш мені не сказали? От вам чудовий ідеологічний костюм: „Пролетар“. Без воланів і плісе. Мережки ніякої. Все гладко і дуже просто. Правда, він з файдешину і коштуватиме 123 карб., але...

— Це нічого! Головне, щоб було просто й скромно, а гроші — це дрібниці. В четвер я заїду на примірку.

І, задоволені, вони стиснули одна одній руки.

АНТОША КО

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

Товариші редакція!

Мій сусіда — слюсар Гайка збирається писати до вас дописа, що нібито я під паску бив свою тещу. Але ви, товариші, не вірте йому, бо це неправда. Я вам зараз сам розкажу все по порядку. Подам факти.

Товариші редакція!

Моя теща Марфа Петровна Дудчиха, найконтр-революційніший елемент у всьому Радянському Союзі. Це один факт. Жінка моя, Марина, підтримує її. Це другий факт. Діти мої, Колька, Гришка та Манька за ними йдуть. Це третій факт.

Я не раз заявляв тещі:

— Ви, Марфо Петровно, киньте свою релігійну агітацію... Я опдєрїльонно знаю, що бога нема, релігія, — опіюм для народу, земля крутиться, а сонце стоїть на місці.

А вона мені:

— Це диявольські розговори.

А жінка й собі тієї ж. А діти за ними.

— Ну, — кажу, — коли так, то я виділяю вас в окрему територію. Оце моя стіна, а ото — ваша.

Отут я повішаю революційних діячів, а там ви вішайте свою божественну шатію. І не смійте мені совати свої релігійні носи на мою радянську територію... Розмежувались.

На моїй території — Ленін, Шевченко та Петровський, а в них — спаситель, матір божа та Микола-чудотворець. Вони на своїй релігійній території ладаном кадять та поклони гепають, а я на своїй радянській території цигарочки попихую та „Інтернаціонал“ поспівую.

Товариші редакція!

Те, про що збирається писати Гайка, трапилось під паску. Це правильно, проти цього я не заперечую.

Пішов я до клубу. Як я міг не піти туди, коли ж я опредільонно знаю, що бога нема, релігія є опіум для народу, земля крутиться, а сонце стоїть на місці! Додому повернувся далеко за північ. Переступивши поріг, я завмер коло дверей.

Товариші редакція!

Мені навіть зараз іще трудно про це говорити. Аджеж я опредільонно знаю, що бога нема, релігія — опіум для народу, земля крутиться, а сонце стоїть на місці. Так чому ж на моїй радянській території горять свічки? Воскові свічки! Та ще й хреста на стелі свічкою вимальовано...

Товариші редакція!

Може, я трохи погарячився, тоді пробачте. Інакше поступити я не міг... Я схопив тещу за руку

і шпурнув її геть з своєї радянської території. А слідом за нею полетіли й свічки.

— Не смій, кажу, стара кочерго, ногою сюди ступнути, а то я тебе рішу.

А тут жінка до мене:

— Чи ти ж іздурів. Завтра ж великдень.

А я їй:

— Забирайся, кажу, під три чорти. Я опредільонно знаю, що бога нема, релігія — опіум для народу, земля крутиться, а сонце стоїть на місці. А ви лізете на мою радянську територію. Я вас за це до допру затаскаю...

Теща плаче, жінка тужить, діти верещать, собаки під вікном виють.

А тут сусіда через поріг, оцей самий Гайка, що збирається про мене писати.

— Христос, каже, воскрес!

Товариші редакція!

Ну, кажіть ви мені, будь ласка, чи міг я отаке стерпіти? Як собі хочете, а я не витримав. Я вхопив Гайку за шию і геть розчинив ним сінешні двері.

— Оце тобі, кажу, воїстину воскрес!

Та й зачинився. Далі сів коло столу, схилився на руку й почав отаке думати:

— Любі товариші, — думаю, — Ленін, Шевченко і Петровський. Пробачте ви мені за таке безпокойство... Аджеж я опредільонно знаю, що бога нема, релігія — опіум для народу, земля крутиться, а сонце стоїть на місці. Але що ж я зроблю з отією старою кочергою?

Пробачте, дорогі товариші...

Отак сидів та думав аж до ранку.

А жінка з тещею проплакали всю ніч на своїй території.

Оце й усе.

А слюсар Гайка набив собі тоді носа. Ну, звісно, сердиться і хоче роздути проти мене справу у всеукраїнському масштабі. Але я у всесвітньому масштабі перед трудящими всіх країн заявляю:

— Я опredільонно знаю, що бога нема, релігія—опіум для народу, земля крутиться, а сонце стоїть на місці.

Точка.

Іван Безбожник.

А справжнє моє прізвище
Іван Свиридович Бубатенко.